

مطالعات زبان و ادبیات

بهار ۱۳۹۹

تأملی در زندگی، افکار، عقاید و مضامین شعری غزل‌های سلمان ساوجی

نویسنده اول^۱، زیبا درباسی

نویسنده دوم^۲، میلاد خورشید کردلر

۱- زیبا درباسی، دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه پیام نور ارومیه

۲- میلاد خورشید کردلر، فارغ التحصیل کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه پیام نور ارومیه

خلاصه

خواجه جمال الدین سلمان فرزند خواجه علاء الدین محمد ساوجی از شاعران قرن هشتم در ساوه متولد شده است. سلمان در خدمت پادشاهان جلایری مشغول بوده و به مدح غیاث الدین محمد وزیر آن دوره و سلطان اویس و شیخ حسن بزرگ، دلشاد خاتون پرداخته است. او در قصیده سرایی استاد بود و به همین جهت او را خاتم قصیده سرایان خوانده‌اند. سلمان دانش شاعری از جمله بدیع، عروض، معانی و بیان را به خوبی می‌دانسته است و به همین جهت زیبایی معنوی و بدیعی در اشعارش نمایان است. غزل در اصل سلمان ساوجی تلفیقی از غزل عارفانه و عاشقانه بوده است که با استفاده از مضامین اخلاقی و اندرزی مفاهیم خاصی به شعرش بخشیده است.

کلمات کلیدی: سلمان ساوجی، قرن هشتم، افکار و احوال، مضامین

۱. مقدمه

خواجه جمال الدین سلمان بن خواجه علاء الدین محمد با تخلص سلمان ساوجی در دهه اول قرن هشتم و به سال ۷۰۹ ه.ق در ساوه چشم به جهان گشود. سلمان از بزرگترین قصیده سرایان قرن هشتم است و اهمیت وی بیشتر به قصاید اوست و سلمان ساوجی آخرین قصیده سرای بزرگ دوره مغول که در اختراع مضامین تازه قدرت به خرج داده و مخصوصاً در تغزلات و تشبیهات شیوه ای خاص و لطیف به کار برده است. سلمان در خدمت پادشاهان جلایری مشغول بوده و به مدح غیاث الدین محمد وزیر آن دوره و سلطان اویس و شیخ حسن بزرگ و دلشاد خاتون پرداخته است. سلمان در غزل پیرو سعدی و مولوی است در لغات و عبارات وزن و قافیه تحت تاثیر سعدی است. غزل او آمیزه‌ای از عرفان و عشق و معانی بلند و دارای زبانی نیکو است و به طور کلی به شعر حافظ شبیه و نزدیک است. شعر سلمان دارای سبک ویژه‌ای است که می‌توان گفت اشعار او برزخ بین قدما و متوسطین است. دلیل این که سلمان ساوجی، شاعر این نامور بعد از مرگش دیگر نامی از او برده نشده و از ذهنها و زبان‌ها افتاده است، این است که در آن زمان شاعرانی چون سعدی و حافظ مانند آفتاب می درخشیدند و باعث شد اشعار سلمان بعد از مرگش خواهان زیادی نداشته باشد.

1-darbasiziba69@gmail.com
2-miladkhorshid65@gmail.com